

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annetun lain 2 §:n ja ortodoksisesta kirkosta annetun lain 119 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annetun lain 2 §:n ja ortodoksisesta kirkosta annetun lain 119 §:n muuttamisesta (HE 101/2025 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Hanna Kiiskinen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- kansliapäällikkö Niilo Pesonen, Kirkkohallitus
- palvelukeskuksen johtaja Jari Rönkkö, Suomen ortodoksinen kirkollishallitus

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- AKI-liitot ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- valtiovarainministeriö

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annettua lakia ja ortodoksisesta kirkosta annettua lakia.

Muutokset koskisivat evankelis-luterilaisen kirkon hoitamiin yhteiskunnallisiin tehtäviin myönnettävän valtion rahoituksen ja ortodoksiselle kirkolle myönnettävän valtionavustuksen määrää. Vuosina 2026 ja 2027 evankelis-luterilaisen kirkon valtionrahoitusta vähennettäisiin vuosittain 9,8 miljoonalla eurolla ja ortodoksisen kirkon valtionavustusta 200 000 eurolla.

Esitys toteuttaa pääministeri Petteri Orpon hallituksen tavoitteita vahvistaa julkista taloutta ja kääntää Suomen velkaantumiskehitys.

Hyväksytty
3.1

Valiokunnan mietintö HaVM 23/2025 vp

Esitys liittyy valtion vuoden 2026 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annettua lakia (430/2013, jäljempänä rahoituslaki) ja ortodoksisesta kirkosta annettua lakia (985/2006). Evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko rahoittavat toimintaansa pääosin kirkollisverotuotoin. Tämän lisäksi evankelisluterilainen kirkko saa valtiolta rahoitusta yhteiskunnallisiin tehtäviinsä ja ortodoksinen kirkko valtionavustusta sen toiminnasta aiheutuviin kohtuullisiin kustannuksiin. Ehdotetut muutokset koskevat myönnettävien valtion rahoituksen ja valtionavustuksen määriä.

Esityksen taustalla ovat hallituksen kevään 2024 kehysriihessä tekemät päätökset, joiden on arvioitu lisäävän kirkollisverotuottoja vuodesta 2025 alkaen vuosittain noin 46 miljoonalla eurolla. Päätöksistä aiheutuva kirkollisverotuottojen kasvu johtuu verotettavan tulon laskentatavan muutoksesta. Tästä kirkollisverotuoton kasvusta leikattiin vuoden 2025 alusta yhteensä 20 miljoonaa euroa muuttamalla evankelis-luterilaisen kirkon valtion rahoituksen ja ortodoksisen kirkon valtionavustuksen määriä.

Hallitus on sopinut kevään 2025 kehysriihessä uusista toimenpiteistä julkisen talouden vakauttamiseksi. Talouskasvun edistämiseksi päätettyihin toimenpiteisiin kuului tämän esityksen mukainen vuosina 2026 ja 2027 evankelis-luterilaisen kirkon valtionrahoituksen vähentäminen vuosittain 9,8 miljoonalla eurolla ja ortodoksisen kirkon valtionavustuksen vähentäminen 200 000 eurolla.

Rahoituslain 1 §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää vuosittain evankelis-luterilaiselle kirkolle rahoitusta hautustoimeen, väestökirjanpitoon sekä kulttuurihistoriallisesti arvokaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpitoon liittyviin laissa säädettyihin tehtäviin. Hallituksen esityksen mukaan vuonna 2024 näihin evankelis-luterilaisen kirkon lakisääteisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin maksettu valtionrahoitus kattoi noin 75 prosenttia mainituista kustannuksista. Hallintovaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin, että hallituksen esitys poikkeaa merkittävästi lakia säädettäessä määritellystä 80 prosentin tasosta ja että rahoituksen kohtuullisuuden arvioinnissa oli tuolloin kyse tehtävistä aiheutuvista kokonaiskustannuksista eikä nettokustannuksista.

Hallintovaliokunta toteaa saamaansa selvitykseen perustuen, että rahoituslakia valmisteltaessa kohtuullisena rahoitustasona vuonna 2016 pidettiin 80 prosenttia yhteiskunnallisten tehtävien kustannuksista (HE 250/2014 vp). Vuoden 2014 hallituksen esityksessä ei todeta, että valtion rahoituksen tulee jatkossakin vuosittain kattaa 80 prosenttia kustannuksista. Sen sijaan rahoituksen kehitys on sidottu kuluttajahintaindeksiin muutoksiin. Valiokunta toteaa lisäksi, että kokonaiskustannuksilla viitataan valtion rahoituspäätösten ja kustannuslaskennan yhteydessä yleisen käytännön mukaan nimenomaan nettokustannuksiin.

Valiokunnan mietintö HaVM 23/2025 vp

Valiokunnan kuulemisessa on esitetty, että kirkollisverotuoton kasvulla ei voida perustella kirkon yhteiskunnallisiin tehtäviin tarkoitetun valtion rahoituksen vähentämistä, koska kirkollisverotuoton ja valtion rahoituksen rahoituskohteet poikkeavat toisistaan. Hallintovaliokunta toteaa, että kirkollisverotuoton käyttämiselle kirkon yhteiskunnallisista tehtävistä aiheutuvien kustannusten kattamiseen ei ole lainsäädännöllistä estettä. Kirkkolain (652/2023) 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan seurakunnan jäsenen tulee osallistua seurakunnan, seurakuntayhtymän ja kirkon tehtävien rahoittamiseen maksamalla kirkollisveroa. Tällaisista tehtävistä ei säädetä ainoastaan kirkkolaissa, vaan esimerkiksi myös hautaustoimilaissa (457/2003), jonka 3 §:n mukaan evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien tai seurakuntayhtymien tulee ylläpitää yleisiä hautausmaita.

Valiokunta pitää selvänä sitä lausunnoissa esiin tullutta seikkaa, että seurakuntien ja seurakuntayhtymien tilanteet poikkeavat toisistaan sen suhteen, kuinka suuri osa seurakunnan tai seurakuntayhtymän alueella asuvista ovat kirkon jäseniä ja kuinka suuri alueen kuolleisuus on. Valtion rahoituksen jakaminen seurakunnille, seurakuntayhtymille ja kirkkohallitukselle on kuitenkin kirkkolain 5 luvun 2 §:n 2 momentin 7 b kohdan mukaan kirkolliskokouksen tehtävä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kirkolliskokous on päättänyt jakoperusteiden muuttamisesta vuodesta 2027 alkaen, jotta rahoitus ottaa paremmin huomioon kirkon yhteiskunnallisten tehtävien hoitamisesta seurakuntatalouksille aiheutuvat kustannusrasitteet.

Hallintovaliokunta katsoo, että hautaustoimi ja vainajien hautaaminen on seurakuntien yhteiskunnallinen palvelutehtävä ja valiokunta pitää tärkeänä, että hautaustoimen palvelut turvataan kaikissa turvallisuustilanteissa. Kaikkiin mahdollisiin tilanteisiin ei kuitenkaan ole mahdollista osoittaa etukäteen rahoitusta. Valiokunta toteaa, että poikkeustilanteiden luonne edellyttää joustavuutta ja kykyä kohdentaa resursseja tilanteen vaatimalla tavalla. Tästä syystä valiokunta pitää tärkeänä hautaustoimilain 25 §:n säännöstä, jonka mukaan sodissa, luonnonkatastrofeissa, suuronnettomuuksissa, vakavissa epidemioissa tai muissa vastaavissa olosuhteissa kuolleiden hautaamisessa voidaan poiketa kyseisen lain säännöksistä, jos olosuhteet sitä välttämättä edellyttävät.

Hallintovaliokunta haluaa tässä yhteydessä myös korostaa kirkon vahvaa roolia osana yhteiskuntaa. Valiokunta pitää tärkeänä kirkon eri tilanteissa tarjoamaa tukea ja apua, kuten esimerkiksi diakoniatyötä, kodinhoitoapua ja muuta tukea. Hallintovaliokunta toteaa myös, että yhteiskunnan turvallisuusstrategia määrittää yhdeksi yhteiskunnan vahvuustekijäksi henkisen kriisinkestävyyden, jota kriisitilanteessa ylläpidetään tukeutumalla normaalioloissa luotuihin rakenteisiin. Valiokunta pitää tärkeänä kirkon erityistä roolia yhteiskunnan kriisi- ja häiriötilanteissa.

Hallituksen esityksestä ilmenee, että hallitus laatii selvityksen valtion rahoituksen suhteesta evankelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallisista tehtävistä aiheutuviin kustannuksiin sekä ortodoksiselle kirkolle myönnettävän valtionavustuksen suhteesta ortodoksisen kirkon toiminnasta aiheutuviin kustannuksiin. Valiokunta pitää selvitystä tärkeänä ja toteaa, että samassa yhteydessä on perusteltua myös tarkastella mahdollisuutta ottaa huomioon kirkon jäsenyys hautaustoimen maksujen määräytymisessä sekä mahdollisuuksien mukaan muita hautaustoimeen liittyviä tasapainottavia toimia. Valiokunta painottaa myös kirkon omaa roolia toimintansa kehittämiseksi.

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta ehdottaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Valiokunnan mietintö HaVM 23/2025 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 101/2025 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen.

Helsingissä 13.11.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Mauri Peltokangas ps
varapuheenjohtaja Pihla Keto-Huovinen kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Juha Hänninen erk
jäsen Christoffer Ingo r
jäsen Anna Kontula vas
jäsen Rami Lehtinen ps
jäsen Mira Nieminen ps
jäsen Saku Nikkanen sd
jäsen Joakim Vigelius ps
jäsen Juha Viitala sd
varajäsen Henrik Vuornos kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

istuntoasiainneuvos Sanna Helopuro

Valiokunnan mietintö HaVM 23/2025 vp
Vastalause

Vastalause 1

Perustelut

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annettua lakia ja ortodoksisesta kirkosta annettua lakia. Esityksen mukaan vuosina 2026 ja 2027 evankelis-luterilaisen kirkon hoitamiin yhteiskunnallisiin tehtäviin myönnettävän valtion rahoituksen määrää vähennettäisiin vuosittain 9,8 miljoonalla eurolla ja ortodoksisen kirkon valtionavustusta vähennettäisiin 200 000 eurolla.

Esityksen taustalla on se, että hallituksen toteuttama ansiotulovähennyksen poistaminen ja korvaaminen työtulovähennyksen korotuksella on 2025 alkaen lisännyt evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkon kirkollisverotuottoa yhteensä arviolta noin 39 miljoonalla eurolla. Myös päätös sosiaaliturvarahastojen kanavoinnista on kasvattanut kirkollisverotuottoa arviolta noin seitsemällä miljoonalla eurolla. Hallitus on jo toteuttanut evankelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallisiin tehtäviin maksettavan valtion rahoitukseen kohdistuvan leikkauksen, jolla vähennettiin rahoitusta 19,6 miljoonalla eurolla ja ortodoksisen kirkon valtionavustuksen määrää leikkattiin 400 000 eurolla.

Pidämme sinänsä perusteltuna, että hallituksen päätöksistä johtuvaa kirkollisverotuoton kasvua voidaan siirtää valtiolle. Evankelis-luterilaisen kirkon kohdalla kyse on kuitenkin rahoituksesta kirkon yhteiskunnallisiin tehtäviin, joilla on merkittävä sosiaalinen rooli. Kirkon diakoniatyön merkitys korostuu köyhyyden lisääntyessä ja hautauspalveluiden hinta uhkaa kohota monen omaisen kannalta kohtuuttoman korkeaksi. Pidämme esitettyä leikkausta nykyisessä taloustilanteessa ylimitoitettuna ja katsomme, että yhteiskunnallisen toiminnan rahoitukseen tulisi jättää sen tarpeiden kasvun huomioivaa pelivaraa.

Näillä perusteilla katsomme, että esitetty leikkaus tulisi tässä tilanteessa toteuttaa pienempänä niin, että evankelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallisiin tehtäviin annettavaa rahoitusta vähennettäisiin 50 % ehdotettua vähemmän, eli 4,9 miljoonalla eurolla vuodessa.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi 1. lakiehdotuksen 2 §:n 3 momentti muutettuna seuraavasti:

1. Laki valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annetun lain 2 §:n muuttamisesta

2 §

Valiokunnan mietintö HaVM 23/2025 vp
Vastalause 1

Poiketen siitä, mitä 2 momentissa säädetään rahoituksen korottamisesta, rahoitusta korotetaan vuosina 2026 ja 2027 vuosittain määrällä, joka vastaa kuluttajahintaindeksin nousua vähennettynä yhdellä prosenttiyksiköllä. Lisäksi tästä määrästä vähennetään kumpanakin vuonna ~~9 800 000~~ 4 900 000 euroa.

— — — — —

Helsingissä 13.11.2025

Eveliina Heinäluoma sd
Saku Nikkanen sd
Juha Viitala sd

Valiokunnan mietintö HaVM 23/2025 vp
Vastalause

Vastalause 2

Perustelut

Valtion kirkkoille kohdistaman rahoituksen perusteena on kompensoida julkisen vallan tehtäviä, joita kirkot historiallisista syistä hoitavat. Näistä taloudellisesti merkittävin on hautaustoimi.

Rahoitusta leikattiin tuntuvasti vuosi sitten (HE 113/2024 vp). Jo tätä ennen rahoituksen indeksikorotuksia oli rajoitettu yhdellä prosenttiyksiköllä vuosina 2024—2027 (HE 47/2023 vp). Nyt rahoitusta esitetään jälleen leikattavaksi. Leikkausten seurauksena syntyy tilanne, jossa seurakunnat joutuvat joko rahoittamaan muiden kuin kirkkoon kuuluvien hautauksen jäsentensä kirkollis-verotuloilla tai vaihtoehtoisesti korottamaan hautausmaksuja merkittävästi.

Kirkkojen rahoituksesta ja yhteiskunnallisista tehtävistä on jo viimevuotisen hallituksen esityksen yhteydessä luvattu laatia selvitys, joka ei ole ilmeisesti vielääkään käynnistynyt. Mahdolliset muutokset rahoituksessa tai julkisten tehtävien hoidon vastuissa tulisi toteuttaa vasta tämän selvityksen valmistuessa.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotukset hylätään.

Helsingissä 13.11.2025

Anna Kontula vas
Tiina Elo vihr